

JAARVERSLAG DUITSLAND INSTITUUT

2007

Duitsland Instituut

Duitsland Programma

INHOUD

Duitsland Instituut Amsterdam

Prins Hendrikkade 189B
1011 TD Amsterdam
Tel.: (020) 525 36 90
Fax: (020) 525 36 93
E-mail: dia@dia.uva.nl
Internet: www.duitslandinstituut.nl
www.duitslandweb.nl

Redactie

Marja Verburg
Annabelle Arntz (Duitse versie)

Foto's

Presse- und Informationsamt der
Bundesregierung (pag. 2, 12)
AKG (pag. 4)
Christiaan Krop Fotografie (pag. 11)
Hiphopfoto's, 14, 17)
Willy Slingerland
(pag. 6, 7 rechtsboven)
Universität Duisburg-Essen
(pag. 5 rechtsonder)
Cinemien Film & Video (pag. 8)
Haus der Geschichte Bonn (pag. 9)
Karin Heilen (pag. 10)
Eldaco, Förderverein Berliner Schloss
e.V. (pag. 13 computer-
simulatie stadslot)
Hanneorla, www.flickr.com
(pag. 13 onderaan)
DIA (pag. 3, 7 rechtsonder, 11 rechts,
13 screenshot Duitslandweb, 15)

Foto omslag

Bundesregierung / Guido Bergmann
Angela Merkel tussen Europese staats-
en regeringsleiders tijdens de
viering van 50 jaar Verdrag van
Rome in Berlijn, 25 maart 2007

Grafische vormgeving

Max Beinema

Druk:

Drukkerij Over De Linden Posthuma

DUITSLAND INSTITUUT

Duitsland Programma

In dit jaarverslag biedt het Duitsland Instituut Amsterdam (DIA) u een overzicht van de activiteiten van het afgelopen jaar. De verschillende afdelingen lichten allemaal één belangrijk project uit 2007 uit, zodat u een indruk krijgt van de werkzaamheden. Daarnaast gaan zij kort in op andere activiteiten.

Een overzicht van alle activiteiten van 2007 en van de projecten van de wetenschappelijke staf vindt u op www.duitslandinstituut.nl > jaarverslag 2007.

INLEIDING 2

ONDERZOEK 4

GRADUIERTENKOLLEG 6

VOORTGEZET ONDERWIJS 8

DUITSE TAAL EN CULTUUR 10

DOCUMENTATIECENTRUM 11

DUITSLANDWEB 12

ÖFFENTLICHKEITSARBEIT 14

KERNCIJFERS EN PERSONALIA 16

JAN-PETER BALKENENDE, TONY BLAIR EN ANGELA MERKEL TIJDENS DE EU-TOP OP 21 JUNI 2007

DUITSLAND IN 2007

2007 gaat de Duitse geschiedenis in als een buitengewoon goed jaar. Het Duitse voorzitterschap van de EU werd alom bejubeld als uitermate succesvol en overtrof de toch al hooggespannen verwachtingen. In het bijzonder werd Angela Merkel geprezen om de wijze waarop ze het grondwettelijk verdrag wist te redden. Economische groei en sterk dalende werkloosheidscijfers zorgden voor een algeheel optimistische stemming in het land.

2007 was ook een uitstekend jaar in de Nederlands-Duitse betrekkingen, met als hoogtepunt het drie-daagse staatsbezoek van Bondspresident Horst Köhler in oktober. Voor het eerst sinds lange tijd blijkt Duitsland bovendien het meest populaire vakantieland voor Nederlanders te zijn.

Studenten trekken vaker de grens over, in beide richtingen. Deze tendens is bovendien stijgend. Duitsers vormen met afstand de grootste groep buitenlandse studenten aan Nederlandse universiteiten.

DIA Voor het Duitsland Instituut was 2007 eveneens een memorabel jaar. Niet alleen vanwege de vele activiteiten die georganiseerd werden. Het was ook een jaar waarin het DIA afscheid nam van veel mensen die lang bij het instituut betrokken zijn geweest. Zakelijk directeur Lily Sprangers stapte over naar het mede door haar opgerichte Turkije Instituut en onderzoekskoördinator Jacco Pekelder vertrok naar de Universiteit Utrecht. Gelukkig bleef de vacature van zakelijk directeur met de komst van Monika Fermé niet lang vacant, en voor de onderzoekskoördinatie worden in de loop van 2008 twee mensen aangesteld, Hanco Jürgens (Radboud Universiteit) en Krijn Thijs (Universiteit Leiden).

Een aanzienlijke wisseling van de wacht vond plaats in het Bestuur. Bestuurders van het eerste uur Kathinka Dittrich, Ferdinand Mertens en Andre Szász namen afscheid en werden opgevolgd door Kees Blokland (Nederlandse Spoorwegen), Michèle de Waard (NRC Handelsblad) en Jaap de Zwaan (Clingendael). Voor de UvA volgde de nieuwe collegevoorzitter Karel van der Toorn. Sijbolt Noorda op in het Bestuur.

Speciaal willen we hier Otto von der Gablentz vermelden die niet lang nadat hij zich had teruggetrokken uit het Bestuur over-

leed. Aan Otto verliest het DIA een toegewijde vriend. Zijn bijdrage aan de Nederlands-Duitse betrekkingen is van onschatbare waarde geweest.

DPHO III 2007 was het tweede jaar van het derde Duitsland Programma Hoger Onderwijs (DPHO III), op basis waarvan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) het DIA financiert. De zwaartepunten uit DPHO III kwamen in de programma's van de verschillende afdelingen tot uiting. Zo organiseerde de Onderzoeksafdeling een conferentie met de Universität Duisburg over veranderingen in het politieke landschap in Nederland en Duitsland; de Onderwijsafdeling was betrokken bij het Nationaal Congres Duits waar de Duitse taal centraal stond en bereidde een VMBO-reis naar Berlijn voor met aandacht voor vernieuwende onderwijsprojecten, die in februari 2008 heeft plaatsgevonden; en het Duitse en Nederlandse Europabeleid stond centraal tijdens de 9^e Nederlands-Duitse Conferentie in Rotterdam, mede georganiseerd door de afdeling Öffentlichkeitsarbeit. Het Duitslandweb belichtte gedurende het hele jaar de binnenlandse ontwikkelingen in Duitsland.

DANKBETUIGING Het DIA kan zijn werkzaamheden uitvoeren dankzij de ruimhartige onder-

BOVEN: MONIKA FERMÉ, LILY SPRANGERS
ONDER: FRITS BOTERMAN, JACCO PEKELDER

steuning van subsidiegevers het ministerie van OCW, de Deutsche Akademische Austauschdienst (DAAD) en de Universiteit van Amsterdam. Ook zijn wij onze samenwerkingspartners zeer dankbaar, die het de medewerkers mogelijk maken het programma op de behoeftes van de verschillende doelgroepen af te stemmen. Zonder de anderen tekort te willen doen, willen wij op deze plaats bijzondere dank uitspreken aan het Goethe-Institut Amsterdam en het Europees Platform voor het Nederlands Onderwijs.

DUITSE VLUCHTELINGEN IN DANZIG, MAART 1945

DUITSERS ALS SLACHTOFFERS

Het Duitse lijden in de Tweede Wereldoorlog was lange tijd een heikel thema dat min of meer in de taboesfeer lag. Maar in de Bondsrepubliek is de aandacht voor onderwerpen als de geallieerde bommenoorlog, vlucht en verdrijving van Duitsers uit Oost-Europa en massale verkrachtingen de afgelopen jaren sterk gegroeid. Ook Nederlandse media besteden aandacht aan het nieuwe fenomeen dat Duitsers steeds vaker als slachtoffer erkenning zoeken. Het DIA heeft deze Duitse debatten over slachtofferschap voor een breed

Patrick Dassen, Ton Nijhuis en
Krijn Thijs (red.)

**Duitsers als
slachtoffers**
Het einde van een taboe?

Nederlands publiek
toegankelijk gemaakt.
Onder redactie van
Patrick Dassen, Ton

Nijhuis en Krijn Thijs verscheen begin 2007 bij Uitgeverij Mets & Schilt een bundel waarin de verschillende vormen van Duits oorlogsleed worden behandeld, en de huidige discussies hierover in kaart worden gebracht. De tien auteurs verhouden zich kritisch tot het al te gemakkelijk betitelen van Duitsers als slachtoffer en pleiten voor een gedifferentieerd slachtofferbegrip. Het boek schenkt ook aandacht aan de omgang met het verleden in

de DDR, een onderwerp dat vaak onderbelicht wordt. De bundel is in verschillende media zeer positief ontvangen.

Naar aanleiding van de publicatie organiseerde het DIA een internationaal symposium over 'Duitsers als slachtoffers', waarin ook transnationale perspectieven aan bod kwamen. Zo ligt de zaak bijvoorbeeld in Engeland historisch nog gevoeliger dan in Nederland, omdat spreken over Duitsers als slachtoffers in verband met de bommenoorlog onmiddellijk het beeld oproept van Engelsen als daders. De slachtofferconferentie was slechts één van de vele internationale conferenties die het DIA in 2007 heeft georganiseerd.

De afdeling Onderzoek participeert in diverse nationale en internationale onderzoeksprojecten en de medewerkers verzorgen zowel in Nederland als in Duitsland regelmatig lezingen en conferenties.

EXPERTENCONFERENTIE 'Das leise Verschwinden der 'Mitte'- Die Krise der repräsentativen Demokratie in Europa' was het onderwerp van de gemeenschappelijk georganiseerde conferentie met de NRW School of Governance van de Universität

Duisburg-Essen op 4 en 5 oktober in Amsterdam. Wetenschappers en studenten politologie uit Nederland en Duitsland discussieerden onder leiding van professor Karl-Rudolf Korte en profes-

sor Ton Nijhuis over de nieuwe positie van de klassieke volkspartijen en de groter wordende invloed van de linkse politieke partijen in Duitsland en Nederland aan de hand van onderwerpen als het gedrag van de kiezer en de uitdagingen voor de partijen en het partijsysteem.

RAF-CONFERENTIE Naar aanleiding van de verschijning van het boek van DIA-onderzoekscoördinator Jacco Pekelder, 'Sympathie voor de RAF', over de Nederlandse sympathisanten van de Duitse terreurbeweging in de jaren zeventig, organiseerde het DIA samen met het Goethe-Institut Amsterdam, Universität Bielefeld, Universiteit Leiden en Uitgeverij Mets & Schilt een conferentie met Nederlandse en Duitse wetenschappers over de geschiedschrijving van het linkse Duitse terrorisme. Bij de aansluitende boekpresentatie discussieerden betrokkenen uit die tijd, voormalig Duits procureur Joachim Lampe en de Nederlandse advo-

caat en RAF-sympathisant Willem van Bennekom, met elkaar. Ook dertig jaar na dato bleken zij nog lijnrecht tegenover elkaar te staan.

LEZINGENREEKS 'EIGENTIJDSE HISTORICI IN DEBAT' (i.s.m. Goethe-Institut Amsterdam, NIOD en Genootschap Nederland-Duitsland)

15/1 ■ Gerhard Hirschfeld: Kriegserlebnis und Kriegserfahrung. Vom ersten zum Zweiten Weltkrieg

26/3 ■ Hans Mommsen: Deutscher Widerstand gegen den Nationalsozialismus – eine Bilanz
25/6 ■ Shulamit Volkov over haar boek 'Germans, Jews and Antisemitism'

20/9 ■ Saul Friedlaender n.a.v. de Nederlandse vertaling van het tweede deel van 'Das dritte Reich und die Juden' (i.s.m. Joods Historisch Museum, Uitgeverij Nieuw Amsterdam en Centrum voor Holocaust- en Genocidestudies CHGS)

26/11 ■ Michael Wildt over zijn boek: 'Volksgemeinschaft als Selbstermächtigung'

CONFERENTIE 'DAS LEISE VERSCHWINDEN DER MITTE'

BIANCA KÜHNEL (HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM), MAARTJE HERMSEN (DIA), BRUCE FORSTEIN (UNIVERSITY OF MINNESOTA), KRIJN THIJS (UNIVERSITEIT LEIDEN), DOROTHÉE FITTERLING (DAAD)

INTERNATIONALE GRADUIERTENCONFERENTIE ,DEUTSCHLAND IN EINER GLOBALEN WELT'

De eerste internationale Graduiertenconferentie van centra voor Duitsland- en Europastudies die door de DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) worden gefinancierd, vond in juni in Amsterdam plaats. Het DIA organiseerde deze conferentie in opdracht van de DAAD. Dertig promovendi van elf instituten uit Europa, Noord-

Amerika en Azië presenteerden er hun dissertaties. Het thema van de conferentie, 'Deutschland in einer globalen Welt', leverde discussies op over de globalisering van politiek en maatschappij en over de wetenschappelijk-theoretische transnationalisering in haar betekenis voor de geschiedenis en de huidige tijd. In elf panels, met als thema's 'nieuwe internationale politiek', 'geglobaliseerde politieke economie', 'literatuur, cultuur en identiteiten' en 'transnationale geschiedenis' debatteerden de promovendi vier dagen lang over hun projecten met de in totaal meer dan honderd deelnemers aan de conferentie. De panels werden aanvuld met negen *keynote lectures* van bekende

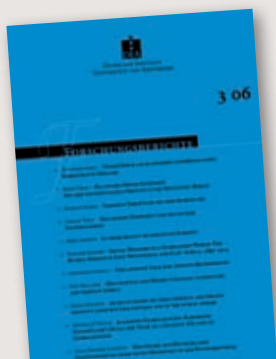
internationale wetenschappers als professor Saskia Sassen van de University of Chicago, professor Hanns W. Maull van de Universität Trier en Professor Michael Werner van het Centre Interdisciplinaire d'Études et de Recherches sur l'Allemagne in Paris. De conferentie werd afgesloten met een rondetafel-discussie over de vraag wat Duitsland- en regiostudies nog kunnen betekenen in tijden van globalisering. De conferentie was voor de promovendi zeer productief omdat zij hun dissertaties in een internationale en interdisciplinaire omgeving konden bespreken en contacten konden leggen met andere promovendi en wetenschappers. Omdat de conferentie zo succesvol was, zal die nu jaarlijks plaatsvinden aan één van de deelnemende Duitsland-Instituten.

'FORSCHUNGSBERICHTE' VAN HET DUITSLAND INSTITUUT AMSTERDAM In de jaarlijks verschijnende 'Forschungsberichte' worden bijdragen van medewerkers en gastwetenschappers van het DIA en van deelnemers van het interdisciplinaire Graduiertenkolleg gepubliceerd. In de uitgave van 2007 werden artikelen opgenomen die voortkwamen uit de bijdragen van deelnemers van de internationale

DAAD-conferentie 'Deutschland in einer globalen Welt'.

HET GRADUIERTENKOLLEG (GK) Het Graduiertenkolleg is een aanvullend aanbod voor promovendi, dat de kloof tussen individuele begeleiding door professoren en algemene opleiding aan onderzoeksscholen dicht. Het biedt een speciaal op Duitsland-specialisten toegesneden programma, dat door de wetenschappelijke medewerkers van het DIA in afstemming met de promovendi wordt georganiseerd. Daarbij wordt er speciaal op gelet dat de onderwerpen van alle deelnemers in het programma terugkomen. Het GK biedt de mogelijkheid de eigen onderzoeksprojecten in een informele maar wetenschappelijke context te presenteren en erover te debatteren met internationaal gerenommeerde specialisten. In 2007 namen in totaal 31 promovendi aan het GK deel.

DUITSLANDSTUDIES De wetenschappelijke medewerkers van het DIA verzorgen samen met UvA-docenten van de faculteit Geesteswetenschappen een minor en een master Duitslandstudies. De studenten krijgen zo een interdisciplinair perspectief op de geschiedenis en actualiteit van Duitsland.

BOVEN: SLOTDISCUSSIE DAAD-CONFERENTIE
ONDER: BIJEENKOMST GRADUIERTENKOLLEG

THEMA'S VAN HET GRADUIERTENKOLLEG 2007

- **De DDR en haar einde.** Met Christoph Klessmann en Pieter Vogel
- **Transnationale geschiedenis.** Met Jürgen Osterhammel en Peer Vries
- **De actualiteit van Walter Benjamin.** Met Rolf Göbel, Marc de Wilde en Stef van den Hof
- **Globalisering en verzorgingsstaat.** Met Christoph Butterwegge en Damian Raess
- **Immigratie en participatie in het teken van globalisering.** Met Claudia Diehl en Lisa Peters
- **Hannah Arendt, globalisering en cosmopolitisme.** Met Veronica Vasterling en Marieke Borren
- **Duitsland en Rusland.** Met Karl Schlögel en Heinrich Vogel
- **Film en herinnering.** Met Drehl Robnik, Thony Visser en Iwona Maczka
- **Literair antisemitisme na Auschwitz.** Met Klaus Holz, Matthias Lorenz en Nicole Colin

RECHTSBOVEN: ULRICH MÜHE IN 'DAS LEBEN DER ANDEREN' RECHTSONDER: SEBASTIAN KOCH EN MARTINA GEDECK IN 'DAS LEBEN DER ANDEREN'

'DAS LEBEN DER ANDEREN'

De Oscarwinnende film 'Das Leben der Anderen' (2006, Florian Henckel von Donnersmarck) is een spraakmakende publiekstrekker. Hij kreeg lovende kritieken vanwege de subtiele weergave van de beklemmende sfeer van het leven in de DDR en het schemergebied tussen 'goed' en 'fout'. De film bood de Onderwijsafdeling van het DIA een uitstekende gelegenheid materiaal te ontwikkelen over het leven in de DDR voor de geschiedenisles. Daarnaast organiseerde de afdeling een bijeenkomst naar aanleiding van 'Das Leben der Anderen'.

Aan die bijeenkomst op woensdag 3 oktober in het Amsterdamse Vakbondsmuseum namen ruim vijftig docenten geschiedenis en Duits deel. Sprekers waren ex-Stasigevangene Thomas Lukow en

historicus Willem Melching (UvA). Lukow vertelde over zijn ervaringen als politiek gevangene. Melching gaf aan de hand van filmfragmenten een indringend beeld van de DDR als dictatuur en stond stil bij de vraag of de film een realistisch beeld geeft van de werkelijkheid. De deelnemende docenten kregen op deze manier inzicht in de manier waarop zij de film kunnen integreren in DDR-projecten op school.

In opdracht van het DIA ontwikkelde het Instituut voor de Lerarenopleiding aan de UvA onderwijsmateriaal bij de film, bestemd voor leerlingen geschiedenis vanaf 5 HAVO/VWO. Aan de hand van opdrachten bij fragmenten uit de film krijgen leerlingen besef van het leven onder de DDR-dictatuur. Het materiaal verscheen in november 2007 en is in vier maanden al ruim 170 keer besteld.

DE ONDERWIJSAFDELING

2007 De Onderwijsafdeling van het DIA richt zich op docenten (in opleiding) en leerlingen van VMBO, HAVO en VWO.

In het voorjaar organiseerde de afdeling i.s.m. Nederlandse lerarenopleidingen de keuze-werkgroepen 'Grensoverschrijdend onderwijs' in het Haus der Geschichte (HdG) in Bonn, waar aan zestig docenten in opleiding deelnamen. In juni vond i.s.m. het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG) voor dertig docenten aardrijkskunde, geschiedenis, CKV en Duits een excursie naar het Ruhr-gebied plaats.

Naast het onderwijsmateriaal bij de film 'Das Leben der Anderen' ontwikkelde de afdeling speciaal voor het vak aardrijkskunde de lesbrief 'Duitse regio's en globalisering' en de Praktische Opdracht 'Vestigingsplaatsfactoren in Duitsland'. Samen met het BAND-programma van het Centrum voor Innovatie van Opleidingen (CINOP) ontwikkelde het DIA een tweetalige website (www.bandvoorbereiding.nl / www.bandvorbereitung.de) voor Nederlandse en Duitse MBO-studenten die stage willen lopen.

Voor het Duitslandweb coördineert de Onderwijsafdeling de Scholierenredactie, bestaande uit

vijf vwo-leerlingen van verschillende Nederlandse scholen. Wekelijks schrijven zij een artikel op de Scholierenpagina. De scholierenredactie bezocht in februari München en publiceerde hierover het webdossier 'Expeditie München'. Tevens verschenen WebQuests op het Duitslandweb, onder meer over 'Globalisering'.

In maart en september verschenen Onderwijsnieuwsbrief 19 en 20 (oplage 2.500 exemplaren). Meer dan 1.600 leraren ontvingen deze nieuwsbrief per post. De andere exemplaren werden verspreid bij onderwijsbijeenkomsten.

De activiteiten in Bonn en München zijn mogelijk gemaakt door subsidie uit het PLATO-programma van het Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs (EP) en door het Centrum Internationalisering Lerarenopleidingen van het EP.

ACTIVITEITEN/MATERIAAL

21 t/m 24/3, 18 t/m 21/4, 25 t/m 27/4 ■ Keuzewerkgroepen 'Grensoverschrijdend Onderwijs' in het HdG (Bonn)

23 t/m 27/2 ■ München-reis
Scholierenredactie Duitslandweb
April ■ Webdossier 'Expeditie München'

Juni ■ Ruhrgebied-excursie
September ■ Aardrijkskunde-lesbrief en Praktische Opdracht

3/10 ■ Bijeenkomst 'Das Leben der Anderen'

November ■ BAND-website

November ■ Onderwijsmateriaal 'Das Leben der Anderen'

VAN BOVEN NAAR ONDER:
DE STAATSLIMOUSINE VAN ADENAUER IN HET HDG
IJSSALON GIACOMEL UIT HAMBURG IN HET HDG
JAREN '50-BIOSCOOP IN HET HDG

INFORMATIEMARKT NCD

NATIONAAL CONGRES DUIJS

Tweehonderd leraren Duits uit het Voortgezet en Hoger Onderwijs namen in februari deel aan het 9^e Nationaal Congres Duits (NCD) in Congres-Hotel de Werelt in Lunteren. Het tweejaarlijkse congres biedt leraren een plek om te leren, uit te wisselen en inspiratie op te doen.

In vijf rondes stonden zestig workshops op het programma. Van 'Met vmbo 4 naar Bremen' en 'Activerend luisteren', tot 'De interactieve les'. De kracht van deze workshops is dat deze worden verzorgd door docenten zelf: de leraar Duits is de expert.

De Duitse ambassadeur dr. Thomas Läufer opende het NCD. Het Berlijnse improvisatietheater 'Pater-noster' kreeg de zaal mee, maar ook de *poetry slam* van Bas Böttcher en de voordracht uit 'Boze geesten van Berlijn' van voormalig *Volkscrant*-correspondent in Berlijn Philippe Remarque spraken zeer aan.

Het congres werd georganiseerd door de congrescommissie van het NCD, dat breed wordt gedragen door deelnemers van het Ronde Tafel Overleg Duits: veel leden zijn vertegenwoordigd in de organisatiecommissie of in het workshopprogramma. De Onderwijsafdeling van het DIA was belast met de logistieke organisatie van het NCD.

RONDE TAFEL OVERLEG

DUITS (RTO) Het DIA coördineert het RTO, dat activiteiten van en voor het onderwijsveld Duits stimuleert en ondersteunt. In het overleg zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd:

Vereniging van Germanisten

aan Neder-

landse Universiteiten (VGNU),

Vereniging van Lerarenopleiders

Duits (VLDD),

Sectie Duits van de Vereniging van

Leraren in Levende

Talen (SBD-VLLT), Vak-

lokaal Duits (Stichting Digitale School), Community Duits

(Stichting Kennisnet en Stichting Digitale School), Deutsch macht

Spaß, De Heelmeesters, Goethe-

Instituut Amsterdam, Duitsland

Instituut Amsterdam, Duits-

land Desk (Hogeschool Arnhem Nijmegen), Duitse Ambassade,

Europees Platform en het HBO-

Netwerk.

ANDERE PROJECTEN

Naast de organisatie van het NCD werden in 2007 zes andere projecten uitgevoerd. Zo vond voor de derde keer een succesvolle Hiphop-scholierendag in de Amsterdamse Melkweg plaats. In het kader van het project

‘Gast in de klas’ gaven voormalige DDR-burgers gastlessen.

Hierbij waren circa 200 leerlingen betrokken. Er werd

een start gemaakt met nieuw onderwijs-

materiaal waarin Duitse muziek cen-

traal staat. In het kader van het project

‘Zu Gast bei Freunden’

bezochten studenten

van de tweedegraads leraren-

opleiding van het Instituut voor Leraar en School (Hogeschool

Arnhem Nijmegen) de Voltaire Gesamtschule in Potsdam. Jon-

geren uit Nederland en Duitsland maakten kennis met elkaars

cultuur. Ook de invulling van het vreemdetalenonderwijs in beide

landen leverde veel gespreks- en discussiestof op. Later bezoch-

ten twintig Duitse scholieren Nederlandse scholen en vertel-

den over hun land. De Haagse Hogeschool (HEBO) organi-

seerde een filmfestival rond het thema terrorisme speciaal voor

studenten die het studiepro-

gramma ‘Zukunft Deutschland’ volgen. De uitreiking van de

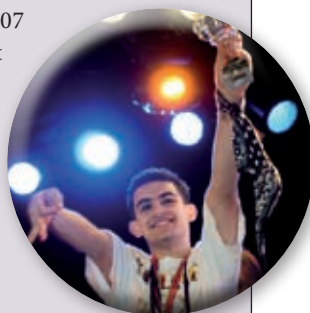
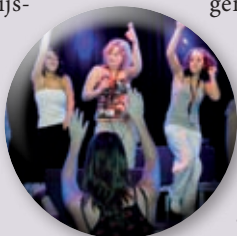
profielwerkstukken-

wedstrijd 2007

vond tot slot om organi-

satorische redenen in febru-

ari 2008 plaats.

DOCUMENTATIECENTRUM

Het Duitsland Instituut beschikt over een uitgebreid documentatiecentrum. Naast een presentiebibliotheek met boeken over Duitsland na 1945, de Nederlands-Duitse betrekkingen en de Europese Unie liggen Duitse kranten, tijdschriften, scripties, publicaties van (semi-)overheidsinstellingen, rapporten, naslagwerken en statistisch materiaal ter inzage. Er is ook een uitgebreid knipselarchief. In 2007 behandelde het documentatiecentrum zo'n vijftig aanvragen per maand, die vooral binnenkwamen via de redactie van het Duitslandweb. De meeste aanvragen hadden betrekking op de Duitse internationale politiek, zoals het Europa- en NAVO-beleid van Duitsland. Opvallend was dat het aantal studenten dat de weg naar het documentatiecentrum vond, toenam. Zij kwamen van verder weg gelegen universiteiten (Nijmegen, Leiden, Utrecht) en van minder voor de hand liggende disciplines (bv. biologiëstudenten die een interdisciplinair vak volgden). Zij vonden het instituut op advies van docenten, medestudenten en via het Duitslandweb.

DE POOLSE PRESIDENT LECH KACZYNSKI EN ANGELA MERKEL, 16 MAART 2007

2007 OP HET DUITSLANDWEB

Ook in 2007 deed het Duitslandweb – www.duitslandweb.nl – dagelijks verslag van actuele ontwikkelingen in Duitsland. Een aantal gebeurtenissen sprong eruit.

Het jaar werd ingeluid door het vertrek van Edmund Stoiber, de schier onaantastbare leider van de Beierse CSU. Zeventien jaar had hij de scepter gezwaaid, maar nu was zijn partij hem moe. Hij ging weg om de CSU geen schade te berokkenen. “Duitsers houden niet van partijen die intern ruziemaken”, aldus CSU-kenner Heinrich Oberreuter op het Duitslandweb.

Op het gebied van de buitenlandpolitiek stond Duitsland de eerste helft van het jaar als voor-

zitter van de Europese Raad en als gastheer van de G8-top in Heiligendamm volop in de schijnwerpers. De redactie greep het Duitse raadsvoorzitterschap aan om in een dossier de grote Europese kwesties aan de orde te stellen.

Met een Oscar voor de beste buitenlandse film oogstte ‘Das Leben der Anderen’ internationaal erkenning. Op het Duitslandweb was er ook aandacht voor het levensverhaal van hoofdrolspeler Ulrich Mühe, die in de zomer overleed.

Verder was er geen ontkomen aan de Rote Armee Fraktion (RAF). De vrijlating van de beruchte RAF-terroriste Brigitte Mohnhaupt ontketende een stroom van nieuws en onthullingen over de nog vastzittende leden van de terreurgroep. Dat de Duitse Herbst in 2007 dertig jaar geleden

plaatsvond, maakte dit bijzonder actueel.

2007 was in de verhouding tussen Duitsland en Polen het jaar van sterke contrasten. De anti-Duitse houding van de conservatieve Poolse regeringsleiders Kaczynski deed de Duits-Poolse relatie van incident naar incident struikelen. De verkiezingsoverwinning van de gematigde liberaal Donald Tusk in oktober luidde echter een fase van ontspanning in.

DUITSLANDWEB

Het Duitslandweb is het internet-portaal voor iedereen die op zoek is naar actuele informatie over Duitsland. Hier verschijnen dagelijks nieuwsberichten, achtergronden, recensies en columns. De site beschikt over een naslagwerk en een agenda. Voor scholieren, docenten, studenten en wetenschappers heeft het Duitslandweb aparte pagina's. Techniek: Hippo Webworks, vormgeving: TWV-Media.

DOSSIER 'GESCHIEDENIS OP STRAAT' Nergens laat de Duitse geschiedenis zich beter aflezen dan in het steen van Berlijn. Elke straathoek geeft zijn eigen inzicht in de Duitse worsteling met het verleden. In dit dossier brengt het Duitslandweb de beladen, beroemde of juist onbekende Berlijnse plekken in kaart: van de discussie over de herbouw van het

stadsslot van de Pruisische koningen tot de kunstuïne Tacheles, hét symbool van de creatieve jaren negentig in Oost-Berlijn.

BERLINER DOM, FERNSEHTURM EN COMPUTERSIMULATIE STADTSCHLOSS BERLIN

DOSSIER 'HOOP OP HET DUITSE TREKPAARD' Dankzij het akkoord over een nieuw Europees verdrag is het Duitse voorzitterschap van de Europese

Duitsland nog op een mislukking kunnen uitdraaien. Het Duitslandweb volgde Merkels zoektocht uit de Europese impasse op de voet, met de verguisde Grondwet als rode draad in het dossier.

STATISTIEKEN

- In 2007 werd het Duitslandweb 830.815 keer bezocht – dagelijks tussen de 2000 en 3000 mensen
- 10 procent van de lezers hoort bij een vaste terugkerende groep; 90 procent zijn nieuwe bezoekers
- Mensen gebruiken het Duitslandweb als één groot naslagwerk; meer dan de helft komt via een zoekmachine binnen op de site; 97 procent maakt gebruik van Google
- Top vijf van best bezochte onderdelen: Dossiers, Naslagwerk, Onderwijs, Actueel, Agenda

KUNSTUÏNE TACHELES IN BERLIN

DE VIER FINALISTEN: WIESJE KUIJPERS, HIDDE VAN DER WALL, PETER VAN DAM EN KATHLEEN LOTZE

VOLKSKRANT/ DIA-SCRIPTIEPRIJS

Decadente, formalistische kunst moet worden vervangen door socialistische kunst, eenvoudig en realistisch, zodat die door de grote massa is te begrijpen. Dat was het uitgangspunt van het DDR-regime in de jaren vijftig. Kunstenaars werden geacht zich daarnaar te richten, maar niet iedereen wilde dat. In zijn afstudeerscriptie „Die Kunst zum Schweigen gebracht. Anna Seghers, Alfred Kantorowicz en de formalismestrijd in de SBZ en vroegere DDR, 1945-1957” beschrijft Hidde van der Wall (Universiteit van Amsterdam, geschiedenis) de manier waarop twee schrijvers, beiden in de republiek van Weimar begonnen met schrijven en lid van de Duitse communistische partij KPD, met de hen opgelegde beperkingen omgingen. Waar Seghers zich vastklampte aan de hoop dat de

misstanden van het regime kinderziektes waren en de DDR-leiding bleef steunen, zag Kantorowicz de tekortkomingen als kern van het probleem. Hij vluchtte uiteindelijk naar het Westen.

Met zijn scriptie won Van der Wall de *Volkskrant*/DIA-Scriptieprijs. De jury vond de tragiek van beide schrijvers mooi naar voren komen en roemde het inlevingsvermogen van de auteur. Tijdens de feestelijke uitreiking van de scriptieprijs, waar ook de Duitse staatssecretaris voor Europa Günter Glaser de negen genomineerden toesprak, toonde juryvoorzitter Arie van der Zwan zich “getroffen door de onbevangenheid waarmee de huidige generatie naar Duitsland kijkt en erover schrijft.”

Van der Wall won een geldbedrag van 1500 euro en mocht een week meelopen met de *Volkskrant*-correspondent in Berlijn. De krant publiceerde tevens een artikel gebaseerd op zijn scriptie.

NDC 'Europa en de uitdaging van de globalisering' was de titel van de 9^e Nederlands-Duitse Conferentie (NDC) die op 10 en 11 mei in Rotterdam plaatsvond. Staatssecretaris Frans Timmermans en zijn Duitse collega Georg Boomgaarden, de Duitse Groene fractievoorzitter Renate Künast, SER-voorzitter Alexander Rinnooy Kan en CEPS-voorzitter Onno Ruding discussieerden met tachtig Nederlandse en Duitse deelnemers uit politiek, media, bedrijfsleven en wetenschap over de identiteit en het concurrentievermogen van de EU. Het DIA was door het ministerie van Buitenlandse Zaken belast met de logistieke organisatie van de NDC.

HAFFNER SYMPOSIUM Ter gelegenheid van het honderdste geboortejaar van de Duitse journalist en historicus Sebastian Haffner en de publicatie van zijn verzameld werk bij Uitgeverij Mets & Schilt organiseerde het DIA op 9 november een symposium in samenwerking met het Goethe-Instituut Amsterdam (GIA), *NRC Handelsblad* en de uitgever. Na een inleiding van journalist Jan Blokker gingen historici Frits Boterman en Ronald Havenaar, criminoloog Koos van Wieringh en journalist Hubert Smeets, die naast de Duitse uitgever Uwe Soukup en de zoon van Haffner, Oliver Pretzel, te gast waren, over Haffners werk in debat.

ACTIVITEITEN ÖFFENTLICH-KEITSARBEIT

De afdeling organiseert uiteenlopende bijeenkomsten voor zowel specifieke doelgroepen als voor een breed publiek:

15-16/2 ■ Filmfestival Haagse Hogeschool HEBO (HEBO, GIA)

16-17/3, 21/9, 10/12 ■ Sven Ratzke: Duitse nachten (Sugarfactory, GIA)

27/4 ■ Bezoek aan Berlijn van jonge onderzoekers en parlementariërs aan Duitse counterparts (Nederlandse Ambassade, Ministerie van Buitenlandse Zaken)

26/5 ■ Ein Abend in Amsterdam met Duitse bands (Paradiso, GIA)

8/10 ■ Rüdiger Safranski: Karl Popper Lezing (Felix Meritis, GIA)

15/11 ■ 5^e NL-DU Politieseminar: 'Politie en wetenschap' (Deutsche Hochschule der Polizei Münster, Politieacademie Apeldoorn, IPIT Universiteit Twente)
ZEITZEUGEN, I.S.M. GIA EN GENOOTSCHAP NEDERLAND-DUITSLAND (GND)

22/2 ■ Günter Wallraff over 'investigative journalism'

15/5 ■ Marianne Rosenberg over haar boek 'Kokolores'

6/9 ■ Arno Lustiger over joods verzet in Europa (NIOD en Joods Historisch Museum)

2/10 ■ Michael Buback over slachtoffers van de RAF
FILMS

27/2 ■ Voorpremière 'Das Leben der Anderen' met aansluitende

paneldiscussie (GND, Tuschinsky, Cinemien)

16/10 ■ 'Emmas Glück' (Ketelhuis, GIA, GND)

11/12 ■ 'Yella' (Ketelhuis, GIA, GND)

BOEKPRESSENTATIES I.S.M
GIA EN GND

6/3 ■ Martin Walser: 'Een ogenblik van liefde' (Uitgeverij De Geus)

20/3 ■ Ingo Schulze: 'Nieuwe Levens' (Uitgeverij Meulenhoff)

4/9 ■ Katharina Hacker: 'Lege handen' (Uitgeverij Meulenhoff)

11/11 ■ Annette Birschel: 'Do ist der Bahnhof' (Uitgeverij Prometheus)

BOVEN: HAFFNER SYMPOSIUM IN 'DE DUIF' IN AMSTERDAM
ONDER: NDC: BOOMGAARDEN, TIMMERMANS EN SCHNABEL

JAARREKENING 2007

BATEN		(x 1.000)
	Ministerie OCW	800
	DAAD	154
	UvA	225
	Overige inkomsten	170
	Totaal	1349
LASTEN		
	Graduierantenkolleg	331
	Onderwijs	142
	Onderzoek	137
	Duitslandweb en Documentatiecentrum	191
	Öffentlichkeitsarbeit	207
	Duitse Taal & Cultuur	36
	Overige Kosten	299
	Totaal	1343

BATEN Het DIA wordt sinds 1996 door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) gefinancierd op basis van het Duitsland Programma Hoger Onderwijs DPHO. Sinds 2006 beheert het DIA het DPHO III (2006-2010).

Daarnaast ondersteunt de Deutsche Akademische Austauschdienst (DAAD) sinds oktober 2001 de wetenschappelijke activiteiten van het DIA.

De Universiteit van Amsterdam (UvA) heeft in 2005 de bereidheid uitgesproken het DIA wederom voor vijf jaar subsidie te verlenen.

Het DIA ontvangt naast deze gelden regelmatig projectsubsidies van onder meer het ministerie van Buitenlandse Zaken, het Europees Platform voor het Nederlands Onderwijs en andere organisaties.

STAF 31 december 2007: 14 fte verdeeld over 22 werknemers.

BESTUUR, DIRECTIE, MEDEWERKERS EN ADVIESRADEN DIA 2007

DAGELIJKS BESTUUR

- dhr. prof. dr. P. Schnabel, voorzitter (directeur Sociaal en Cultureel Planbureau)
- dhr. prof. dr. H. Pinkster, secretaris en vice-voorzitter (em. hoogleraar Klassieke talen UvA)
- dhr. drs. A. Scholten, penningmeester (De Nederlandsche Bank DNB)

ALGEMEEN BESTUUR

- dhr. drs. R. Bleijerveld (vm. secretaris UvA)
- dhr. drs. C. Blokland (directeur Human Resources Nederlandse Spoorwegen, sinds 01-05)
- dhr. L. Degle (directeur Deutsche Bank de Bary N.V., Amsterdam)
- mw. dr. K. Dittich-van Weringh (European Cultural Foundation, tot 01-05)
- dhr. dr. O. von der Gablentz (voormalig ambassadeur van Duitsland in Nederland, tot 01-05)
- mw. P. Kruseman (directeur Amsterdams Historisch Museum)
- dhr. dr. F. Mertens (Inspecteur-generaal Verkeer en Waterstaat, tot 01-05)
- dhr. dr. S.J. Noorda (voorzitter College van Bestuur UvA, tot 01-09)
- dhr. prof. dr. A. Szász (oud-directeur DNB, em. hoogleraar Europese studies UvA, tot 01-05)
- dhr. prof. dr. K. van der Toorn (voorzitter College van Bestuur UvA, sinds 01-09)
- dhr. prof. dr. P. Tummers (hoogleraar Faculteit Cultuurwetenschappen, Universiteit Maastricht)
- dhr. drs. L. Verveld (algemeen directeur Bureau van de Universiteit, RUG)
- mw. M. de Waard (NRC Handelsblad, sinds 01-05)
- dhr. prof. dr. J. de Zwaan (directeur Clingendael, sinds 01-05)

MEDEWERKERS

- dhr. prof. dr. T. Nijhuis, wetenschappelijk directeur (0,6 fte)
- mw. drs. L. Sprangers, zakelijk directeur (0,9 fte, tot 01-11)
- mw. M. Fermé, zakelijk directeur (sinds 01-12)
- mw. drs. A. Arntz, medewerker voorlichting (0,8 fte)
- dhr. N. Augusteijn, student-assistent Onderwijs (0,4 fte, van 01-02 tot 01-08)
- mw. drs. C. Broersma, onderwijscoördinator (0,9 fte)
- mw. drs. S. de Jong, medewerker Onderwijs (0,8 fte, sinds 15-08, tijdelijke vervanging i.v.m. zwangerschapsverlof Broersma en Van Hasselt)
- mw. drs. C. de Jonge, medewerker Duitslandweb (0,1 fte)
- dhr. drs. B. de Rue, redacteur Duitslandweb
- mw. C. Dekkers, office manager (sinds 01-09)
- dhr. ing. P.P. Ellferich, systeembeheerder (0,1 fte)
- dhr. drs. P. Huijnen, redacteur Duitslandweb (0,2 fte)
- dhr. E. Linke, office manager (0,8 fte, van 01-05 tot 01-08, tijdelijke vervanging)
- dhr. drs. F. Nijenhuis, student-assistent Onderzoek (0,4 fte, van 01-09 t/m 31-12)

- dhr. dr. J. Pekelder, onderzoekscoördinator (tot 01-12)
- dhr. drs. H. Terlouw, office manager (0,8 fte, van 01-03 tot 01-05, tijdelijke vervanging)
- dhr. dr. K. Thijs, wetenschappelijk assistent (0,2 fte, tot 01-02)
- dhr. K. van Driel, systeembeheerder (0,1 fte)
- mw. drs. F. van Hasselt, medewerker Onderwijs (0,8 fte)
- dhr. dr. E. Heemskerk (0,4 fte, sinds 01-10)
- mw. drs. L. van Nierop, student-assistent Duitslandweb (0,2 fte, tot 30-09, tijdelijke vervanging i.v.m. zwangerschapsverlof Winter)
- mw. drs. P. Van Oort, office manager (0,8 fte, tot 01-05)
- dhr. I. van Poppel, student-assistent Documentatiecentrum (0,4 fte, tot 01-04, tijdelijke vervanging)
- dhr. drs. M. van Tol, systeembeheerder (0,4 fte)
- mw. drs. M. Verburg, medewerker voorlichting (1 fte tot 01-09, 0,8 fte sinds 01-09)
- dhr. dr. S. Vogt, Fachlektor DAAD
- mw. A. Wendland, documentaliste (0,7fte)
- mw. drs. A. Winter, hoofdredacteur Duitslandweb (0,7 fte)
- dhr. drs. J. Witteman, student-assistent Duitslandweb (0,6 fte)

GRADUIERTENKOLLEG

- mw. drs. M. Borren
- mw. drs. M. Hermesen (via Universiteit Maastricht)
- dhr. drs. J. Hess (tot 15-07)
- dhr. drs. S. Rezaiejan

STAGIAIRS

- Claudia Dekkers (Haagse Hogeschool HEBO)
- Karen Bos (Rijksuniversiteit Groningen)
- Stephan Schouten (Universiteit Utrecht)

ONDERWIJSPROGRAMMARAAD (OPR)

- dhr. dr. W.F.B. Melching, UvA (geschiedenis), voorzitter OPR
- dhr. drs. M.L.F. van Berkel, Dalton Voorburg / Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN), Instituut voor de lerarenopleiding (geschiedenis)
- dhr. drs. A. Bosschaart, Educatieve Hogeschool van Amsterdam (aardrijkskunde)
- dhr. drs. P. Creemer, Revis Lyceum Doorn (aardrijkskunde)
- dhr. drs. J. Kleemans, Calandlyceum Amsterdam/Hogeschool Utrecht, Tweedegraads lerarenopleiding (Duits)
- mw. drs. J. Schokkenbroek, Christelijk Lyceum Delft/Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing Universiteit Leiden (geschiedenis)
- mw. drs. S. Onvlee, Barlaeus Gymnasium Amsterdam (geschiedenis)
- dhr. drs. J. de Valk, Instituut voor de Lerarenopleiding UvA (geschiedenis, tot 01-07)

WETENSCHAPSRAAD

- dhr. prof. dr. J. de Beus, UvA, Faculteit der Politieke en Sociaal-Culturele Wetenschappen, Vakgroep Politicologie
- dhr. prof. dr. P. Dekker, Sociaal en Cultureel Planbureau
- dhr. prof. dr. A.K.F. Faludi, Technische Universiteit Delft, Onderzoeksinstituut OTB

- dhr. prof. dr. H.G. de Gier, Radboud Universiteit Nijmegen, ITS
- dhr. prof. dr. I. de Haan, Universiteit Utrecht, Instituut Geschiedenis
- dhr. prof. dr. A.C. Hemerijck, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
- mw. prof. dr. M.O. Hosli, Universiteit Leiden, Politieke Wetenschap
- dhr. prof. dr. R. Koopmans, *Wissenschaftszentrum Berlin*, Department Migration, Integration, Transnationalization
- dhr. prof. dr. A. Labrie, Universiteit Maastricht, Faculteit der Cultuur- en Maatschappijwetenschappen
- dhr. prof. dr. S.M. Lindenberg, Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen
- dhr. prof. dr. C.W.A.M. van Paridon, Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Sociale Wetenschappen / Capaciteitsgroep Economie
- dhr. prof. dr. J.Q.Th. Rood, Instituut Clingendael
- dhr. dr. F.G. Snel, Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Sociale Wetenschappen
- dhr. prof. dr. J. Visser, Universiteit van Amsterdam, AIAS

Duitsland Instituut Amsterdam
Prins Hendrikkade 189B
1011 TD Amsterdam
Tel.: (020) 525 36 90
Fax: (020) 525 36 93
E-mail: dia@dia.uva.nl
Internet: www.duitslandinstituut.nl
www.duitslandweb.nl

DUITSLAND INSTITUUT

Duitsland Programma